

שקר מתוק

תזונה מוגדרת כצריכה של מזון ושתייה כדי לקיים חיים ולספק את הצרכים הבסיסיים של הגוף שלנו לגדילה, התפתחות ותפקוד. לאכילה ולאוכל, לעומת זאת, יש גם משמעויות סמליות הקשורות לאהבה, חושניות, תשוקה, לחץ, מתח, ביטחון, ייסורי מצפון ואפילו עצב וכאב. הבחירות האישיות שלנו במזון, על אף שהן מושפעות מהטעם והערך התזונתי, הן תולדה של חוויות העבר, שרבות מהן הן חברתיות.

הקשר בין הטעם, לתענוג הזלילה ולצריכה של מתוקים מקורו בריח. בעוד חוש הטעם מוגבל לחמישה טעמים בלבד (חמוץ, מתוק, מר, מלוח ואוממי) חוש הריח מורכב מאלפי סוגים שונים של קולטנים המאפשרים לזהות מגוון רחב של חומרים. העבודה **E1525 - E1500 של רותם נחום (1)**, סטודיו "המרקחה" מציגה שלושה מודלים לא למאכל שמיועדים להרחיב בלבד, דרך חוש הריח, מציגה נחום מתוק נטול סוכר את הקשר והתעתוע בין חוש הראייה, לריח ולטעם.

האשלייה של המתוק המיוצגת על ידי חומר לא אכיל, מוצגת גם בעבודה של **נועה ורד הופמן (2)** המכנה אותה **ל.ע.ס.** מתיקות וגועל, פריכות ורכות, נקי ומלוכלך. במהלך של מעבר פיזי ותמטי בין השלם לסך חלקיו, מייצרת הופמן מרחב של שיבוש זרות והפשטה בחלקי פורצלן שנראים כמו ממתקים שהוצאו מתוך אריזה – על אף החזות המתוקה והלעיסה, המתוק כבר לא מתוק והסוכר אינו נוכח.

העיסוק בטעם על ציר המתיקות, בא לידי ביטוי גם בעבודתה של **רחלי שרפשטיין (3)**, סטודיו רייש, "קינוחים ללא סוכר". בחלק זה של הפרויקט¹ בוחרת שרפשטיין לייצר קינוחים מנייר לטש. צפיפות החומר ומידת גרגר החול הם מאפייני הנייר ומהווים עבודה את אופי בלוטות הטעם הנבחנות באמצעות מישוש. צבעי הנייר מאוד מובהקים ולא סכרניים ו/או ילדותיים, יוצרים מגוון קינוחים מפלטת צבעים חדשה לעין ולחייך ומעלים שוב את השאלה בדבר הקשר בין צבע וטעם כשמדובר באכילת מתוקים.

ממתקי הצד האפל של **שרון מורו (4)**, "cotton candy", עשויים גם הם מחומר גלם זמין ומנותק מכל הקשר לסוכר. הדימיון בין הכנת הממתק מסיבי פלדה לפתיחת סיבי הסוכר ואופי הליפוף של הממתק המוכר צמר גפן מתוק מתעתע ומפליא. זהו מצג שונה של ממתק נעים רך וטעים שמוצג הפעם באמצעות צמר הפלדה. ממתק הפלדה מסמל את המלכודת, בדומה למלכודת הסוכר המפתה המראה וטעם וטומנת בחובה מלכודת בריאותית.

ארנבוני שוקולד (האכיל) מאיימים באקדח שלוף מכונים "nice to eat you" עבודתו של **גבי זלצמן (5)** הם עוד הוכחה להיותו של הסוכר אמצעי פיתוי ומלכודת, מפלירטוט עם הצופים ועד ההבנה כי מדובר בהולכת שולל - עומדים הארנבים מלאי בטחון ומדגישים את הניגודיות בין השוקולד לצד האיום הבריאותי בצריכתו המוגברת.

סוכריות הזכוכית המכונות "warning candy" של **נועה למדן הקיני (6)** מכונות על שם שיטת התגוננות של בעלי חיים שמשתמשים בצבעים בולטים, צלילים וריחות כדי להתגונן ולהרחיק סכנה. הסוכריות של למדן הקיני צבועות בצבעים המזוהים עם אותות אזהרה של הטבע. הסוכריות מעוצבות בצורה אסטטית ומזמינה חושפות את הניגודיות שיש בין התמימות בסוכריה לבין הסיכון לבריאותנו שטמון בצריכתה.

לא בריאות, לא רזות, מעוגלות ומלאות – גופי הזכוכית של **רובין פנטופרו (7)**, אותם היא מכנה "שמנמנות", בגוונים וטעמיהם של ממתקים מוצגות בחלל הגלריה. חוט הנחושת שהורישה לה אימה חונק את בועת הזכוכית כמו חוטי מחוך שכולאים את כל השומנים פנימה. בעבודתה מאביסה פנטופרו על האובייקט עוד

¹ "פרויקט רדיוס" עסק בתוצרים העשויים חומרים הנמצאים ברדיוס הליכה ברגל מהבית או הסטודיו ונוצר עבור אירוע אמנות ואוכל באוצרותה של קרן בר גיל

חומר מבחוח, משמינה אותו, הופכת אותו לא סימטרי ומעוות, לא ממורכז, כבד ומסורבל. בעבודתה מנהלת פיטופרו שיח עם אימה, גם היא אמנית שהתמודדה עם מחלת הסוכרת.

על המסך בקצה הגלריה, עבודת הוידאו של **רותם דש** (8), הקרויה "SUBLIME". סרט אנימציה קצר בטכניקת תלת מימד. אישה במרחבי נוף המורכב מאיברי נשים ענקיות עוברת מסע לתוך פנטזיות אפלות הקיימות בה. תאווה מתוקה בלתי נשלטת מובילה אותה לתהליך של גילוי, שחרור ואהבה עצמית.

בתוך תרבות השפע, קווי היצור האינסופיים של מתוקים, מזונות מעובדים, מגרים וממכרים, מציגה **דבי מורג** (9) בתערוכה שלוש עבודות מהסדרה "**מתיקות מופרזת**". דיוקן עצמי של דמות ספק אנושית, ספק מפלצתית וגרוטסקית. כאשר השכבות המרוחות על פניה הופכות לחלק אינטגרלי ממנה, החזות הפיזית משתנה לבלי היכר. המסכות מורכבות מבליט של מתוקים מכל הסוגים, המסכה המאיימת עוטה על עצמה אצטלה של מתיקות עודפת, סכרינית שהופכת ממשוה מפתה ומגרה לגודש שגורם לדחייה עד כדי הקאה.

האנושות הגרגרנית מעסיקה גם את **אורלי מונטג** (10), בסדרת העבודות "**piece of land**", המתכתבת עם הביטוי באנגלית piece of cake היא מציפה את ה"נגיסה" במשאבי הטבע של כדור הארץ. מונטג יוצרת עוגות עשירות עשויות שכבות המורכבות מחומרים טבעיים ותעשייתיים כמו איטונג, אדמה, דבק, ספוג וקלקר, כולם חומרים המשלימים להרמוניה מפתה ומגרה, רמז לפעולת האכילה האנושית שכבר מזמן אינה בהתאמה לצורך הישרדותי קיומי.

"**נעלי העוגה**" של **טל מסלבי** (11) ממשיכות את הקו השקרי והמתעתע. מסלבי לוקח את הדימויים מהעולם המתוק, שכבות העוגות המגרות הופכות עבורו לסמל לעולם השקרי שבו אנו חיים ובעיקר התחושה שאין לדעת מה אמיתי ומה לאו. הרצון ליצור אשליה מתוקה מביאה אותו לעצב נעליים אייקוניות שמותאמות לנעילה.

הקשר בין סוכר לשקה, אינו מקרי. בעבודתה "**סוכריות**" מפסלת **ג'קרנדה קורי** (12) כלי מלחמה צבועים בצבעי סוכריות ומונחים על צלחת קינוחים. עבודתה מסמלת את השימוש המתעתע בכלי נשק בניסיון להביא לשלום. כלי הנשק בצבעי פסטל הם סימן לשקרים מתוקים ולניסיון ההתמודדות בכך שהם שיביאו את השלום הנכסף, אלא למעשה משמשים עוד חוליה בשרשרת ההרג האינסופית.

פרוקטוז הקרוי גם סוכר פירות מצוי בסוגי מזון רבים כמו למשל פירות עץ. "**כיכר מספר אחת**" מספרת את הסיפור של האנשים שהחליטו שלא להתפנות מהעיירה שלומי בשל המצב הבטחוני בצפון. וכך פוגש רועי כהן את אבי רביבו קוטף לימונים בכיכר בעיירה. אבי מספר על חלומות של פעם שנפגשים עם המציאות של היום. הלימונים ופירות ההדר נאספים מהעיירה ומועברים לסטודיו. בתהליך שריפה ארוך וממושך מבקשים **שחר סיון ורועי כהן** (13) לצפות בשרידותו של הסוכר. תחילה הפירות משחירים מעט ומגירים נוזלים, המגש בתנור מתמלא במיץ שמבעבע והופך לסירופ דביק ובסופו של דבר לקרמל הדרים. ריח חזק של שמנים אתריים ממלא את החלל ועם הזמן הופך מריר כאשר הוא משתלב בריח הפירות המפוחמים.

"**כלים ערומים**" הם סדרת כלי אוכל ואריזות מזון העשויים מאגר (סוכר אצות) ופיגמנטים טבעיים, המשך פיתוח של סדרה NakedPak² של **נעמה ניקוטה** (14). הכלים עשויים חומרים טבעיים וניתן לאכול אותם עם תוכנם או להמיסם. שקיפות החומר ונראותו מזכירה כלי פלסטיק ובכך מציעה אפשרות חדשה, מקיימת וחוויתית לכלי אוכל חד פעמיים.

"**הגופייה הלבנה**" של **טל מסלבי** (15) גם היא אכילה. מתוך שאלת המחקר שהובילה את הפרויקט שואל מסלבי איך אפשר להשתמש בחוש שלא נעשה בו שימוש טיפוסי בתעשיית האופנה, ומתוך כך הוא מייצר גופייה אכילה ומוסיף את השימוש בחוש הטעם לפרט לבוש סטנדרטי ומוכר.

ההקשרים בין אנשים ואוכל, בייחוד כאשר מדובר במתוקים בא לידי ביטוי בעבודה של **חיים יוסף** (16) מתוך סדרת צילומים בשם "לוליפופ-אפ" דרכה בוחן יוסף את הקשר בין אוכל לאנשים - פעם באכילה בזמן צילום ופעם שהם עצמם "מחופשים" לאוכל. יוסף מצפה את גופו של "דניאל" בסוכריות עוגה לבנות. בגוף חשוף מול עדשת המצלמה - ציפוי הגוף בסוכריות כך מסתבר, מייצר תנאים המקלים על המבוכה והקושי וגורמת לעסוק ברכיבים המתוקים כסוג של טשטוש.

אוכל מתוק, קינוחים ומנות אחרונות בהקשר המשפחתי, עומד במרכז עבודתה של **דנה גור** (17). בית סובייטי, בגדים מהודרים, שולחן ערוך, ארוחת חג, זכרון ילדות. העבודה "**מנת חג**", מצג לתעתוע בו הכל נראה יפה ומפתה הבטחה לאושר עילאי שמתברר כשקר.

עבודתם של **לינוי לנדאו** ו**דרור קאליש** (18), "ילדה מתוקה?", עוסקת בהנחות יסוד המתקשרות למתוק וזיכרונות ילדות מחגיגות יום הולדת. בשיח מרתק עם מחולל AI הם מאתגרים את המכונה עם יצירת דימויים של ילדה מתוקה, ילדה מתוקה מאוד: 2, ילדת סוכריות, סוכריות על עוגה, סוכריות על עוגת יום הולדת, סוכריות שנדבקות לשיניים, ילדה מכושפת, ילדה מכושפת: 1.5, כחול, צהוב, כתום, זוהר - העבודה השיתופית "ילדה מכושפת" יצרה דמות של ילדה ספק מתוקה ספק מכושפת כשהיא מוקפת בממתקי עוגת יום הולדת.

לצידה כמטוטלת המזכירה לנו את הקשר בין זיכרונות ילדות לממתקים, ה"**פיניאטה**" של **ג'קרנדה קורי** (19). פריט אחד מתוך פרויקט "היעשות פלסטיק", שעוסק בתהליכים הדיסטופיים העוברים על הפלנטה. מתוך עולם מלא בתקווה והרצון לקדמה, הולכת ומתבררת הטרגדיה הגדולה של כדור הארץ: תעשיית הפלסטיק שברובה מזוהה גם עם תעשיית המזון, היא המזהמת הגדולה והאגרסיבית ביותר של הסביבה הטבעית.

אבל הסוכר הוא לא רק מתענת או שיקרי, יש בו גם לא מעט תכונות הממצבות אותו כאחראי ראשי בחוויה קולינרית: הוא רומנטי ויפה, מעטר קינוחים ודברי מתיקה ומעורר בנו רגש של תשוקה וזיכרונות קסומים.

יצירת הוידאו של **סוהיילה אבו הדבה מונייר** (20) עוסקת בחוויה קולינרית. ה"**מעמול**", עוגיות מסורתיות המוגשות בחגים דתיים כמו פסחא ורמדאן. עשויות בעבודת יד ומלקחיים מיוחדים הלוחצים את הבצק כך ששיניו חודרות דרכו, וסוחטות קלות את העוגייה כדי ליצור את התבנית המפורסמת והמוכרת. מונייר מכינה עוגיות מאיברי הפנים שלה עצמה בסופם מתחולל האקט המרכזי, בדיקת הסוכר על העוגיות. באמצעות ההכנה של העוגייה היא מבקשת ליצוק את זהותה - דיוקן עצמי ושייכות לחברה.

למיקסום החוויה הקולינרית, מזמינה **נעמי אבליוביץ'** (21) להניע ולהפעיל "עוגות לא שימושיות". אבליוביץ' מפסלת על מכונות מיניאטוריות זעירות בגודל של קופסת גפרורים, אובייקטים קולינריים ועושה שימוש במכניקה פשוטה על מנת להפיח חיים ותנועה, מדגישה את התלות בצורך במגע עם העולם. הדפס מוקטן של ציור בצבעי מים שעבר טיפול בשריפה, תפירה, צביעה, חיתוך והדבקה, מתווסף לגוף העבודות המיניאטורי המוצג. הדימוי המודפס "**משובשת**" הוא אסופה של סדרת עוגות שנעשו על יד אבליוביץ' (22) בין השנים 2016-2021. אקט השיבוש כולל פעולות שונות של פגיעה בדימוי תוך שמירה על שלמות המקור.

שלמות המקור והקשר עם העולם הרך והנעים, שלעיתים מתגלה כסוער משמשים השראה לעבודתה "**אין בכלל עננים בשמיים**" של **תמר גרין** (23). שמותיהם ופנייהם של העננים תלויים בתנאי הסביבה כמו טמפרטורה, עוצמת השמש, כמות המים באוויר וצבע השמיים. בדומה למגוון העננים המשפיעים על המזג האטמוספרי, כך גם המתקנות על כל גווניה וסוגיה יוצרת חוויות מגוונות ושונות בחיינו.

אם לא עצרתם בכניסה לתערוכה לצפות בשלט "**STOP**" של **גבי זלצמן** (24), אתם מוזמנים. החיים גדושים בדילמות לצד הרצון להשיג שליטה - האם נכון לעצור או לשחרר, האם זה טוב או רע, האם החיים הם רק שחור או לבן???? כנראה שלא.

כמו בחיים כך בסוכר, בסופו של דבר, זה עניין של מינון.